

Examen VMBO-GL en TL

2016

tijdvak 1
dinsdag 17 mei
13.30 - 15.30 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 28 vragen, een samenvattingsopdracht en een schrijfopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 53 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1

- 1p 1 Wat is het onderwerp van de tekst 'Smaken verschillen niet'?
- A overeenkomsten in smaakvoorkeur
  - B overeenkomsten tussen vormen
  - C verschillen in smaak tussen personen
  - D verschillen tussen vorm en beeld

- 1p 2 Hoe wordt de tekst ingeleid in alinea 1?
De tekst wordt ingeleid door
- A een conclusie te trekken.
  - B een opmerking te plaatsen.
  - C een voorbeeld aan te halen.
  - D een waarschuwing vooraf te geven.

Gebruik onderstaande informatie voor het beantwoorden van de vragen 3 en 4.

De tekst is te verdelen in drie delen met de volgende kopjes:

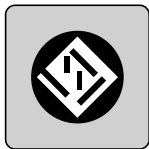
- 1 Zoveel mensen, zoveel smaken?
- 2 Onderzoek naar schoonheidsprincipes
- 3 Vernieuwing en meerwaarde

- 1p 3 Bij welke alinea begint deel 2?

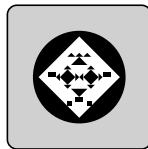
- 1p 4 Bij welke alinea begint deel 3?

- 1p 5 "We houden in het algemeen ook meer van symmetrische dan van asymmetrische vormen en beelden." (regels 53-55)
→ Geef een voorbeeld van het begrip asymmetrie dat genoemd wordt in alinea 5 of alinea 6.

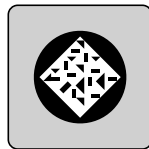
- 1p 6 Lees de informatie uit alinea 6.
Welke van de volgende afbeeldingen zou volgens het onderzoek van de universiteit van Leipzig het hoogst gewaardeerd worden?

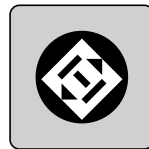
A

B

C

D

- 1p 7 “Dezelfde esthetische norm hanteren we voor levenloze objecten (...)”
(regels 91-92)
Welke esthetische norm wordt hier bedoeld?
- A de norm dat onderlinge afstanden niet mogen afwijken van het gemiddelde
  - B de norm dat voor levenloze objecten hetzelfde moet gelden als voor niet-levenloze
  - C de norm dat vormen in gewone gezichten niet te veel mogen verschillen
  - D de norm dat zaken best anders mogen zijn, maar niet te veel mogen afwijken
- 1p 8 “(...) onze luie geest wil het wel meteen kunnen herkennen als een stoel of een wijnglas.” (regels 96-98)
→ Citeer een zin uit alinea 8 die deze bewering afzwakt.
- 2p 9 Noem de vier algemene principes die volgens deze tekst blijken te gelden bij schoonheidservaringen.
- 1p 10 “Integendeel, veel vernieuwingen in kunst en design worden door het grote publiek in eerste instantie afgewezen.” (regels 113-116)
→ Noem twee redenen uit de alinea’s 9 en 10 waarom we vernieuwingen toch mooier gaan vinden.
- 1p 11 Met welk doel is deze tekst geschreven?
De schrijver wil de lezer
- A aansporen om het brein te prikkelen en zodoende de smaak te verbreden.
  - B ervan overtuigen dat het hebben van een eigen smaak staat voor identiteit.
  - C informeren over verrassende regels ten aanzien van smaakervaring.
  - D uitleggen hoe je ervoor zorgt dat producten voldoen aan ieders smaak.
- 1p 12 “Smaken verschillen, zo leren we als kind al. Maar is dat wel zo?”
(regels 13-14)
Welk antwoord geeft de tekst op deze vraag?
- A De smaak van mensen blijkt helemaal niet te verschillen, ook al denken veel mensen dat.
  - B Doordat ons brein geprikkeld wil worden door ongebruikelijke vormen, verschillen smaken van mensen inderdaad.
  - C Er liggen verschillende overeenkomende principes ten grondslag aan de smaak van mensen, maar smaken komen niet volledig overeen.
  - D Mensen vinden het vooral belangrijk dat hun smaak niet te veel afwijkt van die van anderen, waardoor smaken vrijwel niet verschillen.

Tekst 2

10p **13 Samenvattingsopdracht**

Vat de tekst 'Last van verveling in de trein?' samen in maximaal 190 woorden.

Besteed daarbij alleen aandacht aan de volgende punten:

- 1 de onderzoeksvraag van de psychologen Epley en Schroeder;
- 2 twee mogelijke redenen voor de vraag die de onderzoekers willen beantwoorden;
- 3 een beschrijving van de uitgevoerde experimenten;
- 4 de uitkomst van het onderzoek;
- 5 een verklaring voor deze uitkomst;
- 6 de algemene conclusie die de onderzoekers trekken;
- 7 de rol van persoonlijke eigenschappen bij het praten met onbekenden;
- 8 de aanbeveling die Schroeder doet op basis van haar onderzoek.

Maak er een samenhangend geheel van. Gebruik geen telegramstijl. Noem niet onnodig voorbeelden. Tel de woorden en zet het aantal onder de samenvatting. Zet de titel erboven.

Tekst 3

1p **14** Het doel van een tekst kan onder andere zijn:

- 1 de lezer informeren
  - 2 de lezer amuseren
  - 3 de lezer tot handelen aansporen
  - 4 de lezer waarschuwen
- Wat zijn de belangrijkste twee doelen van deze advertentie?

1p **15** Voor wie is deze advertentie vooral bedoeld?

Voor mensen die

- A al klant bij Eneco zijn.
- B bij het bedrijf Eneco willen werken.
- C duurzame energie bij Eneco willen afnemen.
- D informatie over Eneco willen krijgen.

1p **16** Welke twee aspecten worden in de foto bij deze advertentie vooral benadrukt?

- A de hoeveelheid windturbines en de duurzaamheid van de energie
- B de hoogte van het werk en de manier waarop de energie opgewekt wordt
- C de oer-Hollandse wind en het gevaar dat het werk met zich meebrengt
- D de schone energie en de hoge korting die klanten krijgen

- 1p 17 De man op de foto zegt in de advertentietekst: “De wind mag dan de baas zijn, hij werkt wel keihard mee.”
→ Leg uit waarom de wind de baas is en keihard meewerkt. Vul voor je antwoord de onderstaande zinnen aan in de uitwerkbijlage:
De wind is de baas, omdat .... De wind werkt keihard mee, omdat ....

Tekst 4

- 1p 18 Een schrijver kan verschillende doelen hebben met het schrijven van een tekst.
Welke twee schrijfdoelen zie je met name terug in deze tekst?
A amuseren en informeren
B amuseren en overtuigen
C informeren en overtuigen
D informeren en tot handelen aanzetten
- 1p 19 Hoe wordt de tekst ingeleid in alinea 1?
De tekst wordt ingeleid door
A de aanleiding te noemen voor het schrijven van het artikel.
B een voorbeeld te geven bij het onderwerp.
C een voor de tekst belangrijke vraag te stellen.
D het standpunt van de schrijver weer te geven.
- 1p 20 De alinea's 2, 3 en 4 horen bij elkaar.
Welke vraag geeft het beste de inhoud van de alinea's 2, 3 en 4 samen weer?
A Bestaan er verschillen tussen jongens en meisjes?
B Verschillen hersenen van jongens en meisjes?
C Waarom verschillen de verwachtingen van ouders en leerkrachten?
D Wat zijn de oorzaken voor verschillen tussen jongens en meisjes?
- 1p 21 De schrijver is het niet eens met journalisten die aangeven dat er geen verschillen bestaan tussen jongens en meisjes.
→ Citeer een woord of woordgroep uit alinea 2 waaruit blijkt dat de schrijver het niet eens is met deze journalisten.
- 1p 22 “Dit wordt ook wel de ‘seks-stereotypering’ genoemd.” (regels 25-27)
→ Leg uit wat er in de tekst met ‘seks-stereotypering’ bedoeld wordt.
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.
- 1p 23 “Mannen en vrouwen verschillen in ten minste vier T's: Talents, Tastes, Temperaments en Tails.” (regels 68-71)
→ Welke van deze vier T's is geen eigenschap van de man of vrouw zelf?

- 2p **24** “Mannen en vrouwen verschillen in ten minste vier T’s: Talents, Tastes, Temperaments en Tails.” (regels 68-71)
→ Leg voor iedere T uit wat het verschil tussen mannen en vrouwen is.
- Talents
  - Tastes
  - Temperaments
  - Tails
- 1p **25** Welke tekststructuur herken je in alinea 6 tot en met 9?
- A middel – doel
  - B opsomming
  - C overeenkomst – verschil
  - D voorwaarde
- 1p **26** “Mannen zijn gemiddeld competitiever ingesteld (...)” (regels 101-102)
→ Citeer twee woorden of woordgroepen die de schrijver in alinea 8 gebruikt voor ‘competitiever’.
- 1p **27** “De prooi (...) pad zijn.” (regels 144-152)
Dit tekstgedeelte geeft een verklaring voor het verschil tussen mannen en vrouwen in
- A Tails.
  - B Talents.
  - C Tastes.
  - D Temperaments.
- 1p **28** Een schrijver kan een tekst op verschillende manieren afsluiten:
- 1 door een aanbeveling te doen
  - 2 door een conclusie te trekken
  - 3 door een samenvatting te geven
  - 4 door een toekomstverwachting te geven
- Welke twee manieren vind je terug in alinea 11 van deze tekst?
- 1p **29** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte weer van deze tekst?
- A De aangeboren verschillen tussen jongens en meisjes moeten niet ontkend worden.
  - B De onderzochte verschillen tussen jongens en meisjes zijn gemiddelden.
  - C Jongens en meisjes zijn zowel op ruimtelijk als verbaal gebied verschillend.
  - D Wetenschappers zijn het oneens over de verschillen tussen jongens en meisjes.

Schrijfoopdracht

Traditiegetrouw vindt op de eerste vrijdag van april op jouw school de 'Beroependag' plaats. Op die dag krijgen alle leerlingen van 3 vmbo centrale voorlichting over beroepen en de daarbij passende vervolgoopleidingen. Enkele weken voor de Beroependag komt de decaan, meneer Jacobs, in jouw klas voor de inschrijving. Iedere leerling moet zich inschrijven voor drie presentaties. Meneer Jacobs heeft bij de samenstelling van het programma een onderscheid gemaakt tussen mannen- en vrouwenberoepen.

Tijdens het uitdelen van het programma blijkt dat nogal wat leerlingen het oneens zijn met deze opzet van de Beroependag. "Een onderscheid tussen mannen- en vrouwenberoepen is echt niet meer van deze tijd", mopperen verschillende klasgenoten. Jullie decaan reageert daarop door te zeggen dat nou eenmaal niet alle beroepen door zowel mannen als vrouwen worden uitgevoerd. Hij haalt daarnaast de tekst 'Waarom jongens geen meisjes zijn en meisjes geen jongens' aan, die jullie onlangs gelezen hebben. In die tekst wordt gezegd dat jongens en meisjes wel degelijk verschillen. Dat rechtvaardigt volgens de decaan een onderscheid in mannen- en vrouwenberoepen. Een klasgenoot is het met de decaan eens. "Er zijn volgens mij genoeg beroepen die geschikter zijn voor meisjes dan voor jongens en andersom", geeft hij aan.

De discussie gaat nog even door en jullie worden het niet eens over de vraag of een onderscheid tussen mannen- en vrouwenberoepen terecht is. Meneer Jacobs stelt voor om deze vraag voor te leggen aan het populaire televisieprogramma 'Kan ik je iets vragen?' van de televisiezender T10. In dat programma gaat de presentator op zoek naar antwoorden op vragen van kijkers. Meneer Jacobs vraagt je een brief te sturen naar de redactie van dit televisieprogramma om haar de vraag uit jullie klas voor te leggen en te verzoeken of de vraag beantwoord kan worden in het televisieprogramma.

13p **30 Opdracht**

Schrijf een brief naar T10, ter attentie van de redactie van het programma 'Kan ik je iets vragen?'.

Bedenk zelf een volledig adres van de televisiezender.

Dateer de brief op 10 maart 2016.

Gebruik voor je brief de gegevens uit de tekst op de vorige bladzijde en eventueel de tekst 'Waarom jongens geen meisjes zijn en meisjes geen jongens'. Gegevens die niet in de opdracht vermeld staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in je brief aandacht aan de volgende punten:

- jezelf voorstellen met naam, klas en school;
- aanleiding van de brief: de discussie in de klas;
- de inhoud van de discussie;
- twee mogelijke redenen voor een onderscheid tussen mannen- en vrouwenberoepen;
- jouw mening over het onderscheid tussen mannen- en vrouwenberoepen;
- twee argumenten voor jouw mening;
- de vraag die jullie als klas hebben aan de redactie van het programma;
- een verzoek om een spoedig antwoord.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.